

U VÁS

ZPRAVODAJ MĚSTA
HRONOVA *1990

VÁŽENÍ DIVADELNÍ PŘÁTELÉ!

Vítám vás u nás na 60. ročníku Jiráskova Hronova. Každé setkání tvůrčích divadelních pracovníků má neopakovatelnou charakteristiku; zdá se mi, že letos je to všeobecný stav ducha, jehož jméno je svoboda. Je to podmínka tvorby, odkrytí tabuizovaných témat, uvolnění tvůrčích postupů. Pomalu mizí i strach, který v nedávné minulosti byl donucovací silou nejen uměleckého, ale i celkově občanského chování. Dělali jsme něco proto, že jsme se obávali to nedělat a naopak jsme něco nedělali proto, že

jsme se to obávali dělat. Sterilní způsob myšlení a jednání se snažíme překonávat tím, že své poči-

jejíž úroveň bude o to vyšší, čím větší měrou svobodně tvořivosti bude výsledkem.

OCHOTNICKÝ JIRÁSKŮV HRONOV '90 JE OPĚT SVOBODNÝ

nání motivujeme vědomím jeho správnosti, pravdivosti, kompetence; vzorem zde jsou lidé, kteří se dovedli tyranii opřít aktivně a kvalifikovaně.

Přijeli jste s nadějí, že shlédnete inspirující výsledky divadelní práce,

Jiráskův Hronov má mezi divadelními festivaly v Československu a pravděpodobně i ve světě prvenství co do počtu uskutečněných ročníků. Mnohé z nich probíhaly v nevládním společenském ovzduší pod hrozbou tota-

litní cenzury. Těšíme se z toho, že léta nevrleho, nekvalifikovaného a ponižujícího dozoru a poručnickování minula. Ochotnický Hronov 1990 je opět svobodný.

Snažíme se, aby se vám u nás líbilo, abyste byli po všech stránkách spokojeni. Největším naším přáním však je, abyste - vnímaví diváci obdarovaní vnitřní katharsí - byli hluboce zasaženi duchovním a mravním poselstvím, které nám soubory přináší každý po svém způsobu hereckého projevu a dramaturgického pojetí.

Spolu se všemi příznivci amatérského divadla se těšíme na podnětná lidská setkání a na silné umělecké zážitky.

**PhDr. JIŘÍ
HORINA**
předseda Městského
národního výboru
v Hronově

JOSEF
VAVŘIČKA

„OD BEROUNSKÝCH KOLÁČŮ K 60. JIRÁSKOVU HRONOVU“

Archivní snímek zachycuje atmosféru kostýmového průvodu z her A. Jiráka při zahájení divadelního festivalu.

ALOIS JIRÁSEK:

... at' nezajde bez
památky
jak u nás chodilo
tenkrát ...

... kdy na náchodském zámku vládla nejstarší dcera vévody Petra Kuronského Kateřina Bedřicha Viléma, vévodkyně Zaháňská, známá jako „paní kněžna“ z Babičky Boženy Němcové, kdy v Hronově působil farář Josef Regner Havlovický a Hronov, v Jiráskově kronice „U nás“ nazývaný Padolím, měl 132 domy a 982 obyvatel - zemědělců, řemeslníků a především ručních tkalců, kteří vydělávali týdně zlatku a tovaryši jen 10 grejcarů. Tehdy v našem okolí vlivem národního obrození vznikají ochotnická divadla malých měst. V České Skalici r. 1813, v Jaroměři a v N. Městě r. 1819, v Červeném Kostelci r. 1820 a v Hronově r. 1826. U jejich kolébky stálo silné divadelní citění lidu, silná tradice evangelických písmáků a čtenářů. Tehdy jako dnes na stránkách kolem Hronova voněla mateřidouška, šuměl les, bělaly se brízky a na podzim tam kvetl a kvete vřes a všude, jak říká Kubeček v Panu Johanesu, je cítit vlahou vůni půdy ma-

teřské. V té době se do Padolí vrátil po vyučení v Praze hodinářský tovaryš Antonín Knahl. V Praze poznal české divadlo, kterému propadl a které se stalo jeho láskou a smyslem života. V Padolí začal provozovat hodinářství v dřevěném stavení čp. 76 v Jiráskově ulici, kde se také oženil s Justynkou Lewitovou, rozenou židovkou. Po návratu do Hronova probudil zájem o divadlo a opatřil si texty divadelních her, zval k sobě sousedy, kterým hry předčítal a nadšeně jim vyprávěl o představeních spatřených v Praze. Později divadelní texty roze-psal a přidě-lil je svým přátelům. A za těchto veselých večerů vzklíčilo „spiknutí“ zahrát v Hronově první divadlo a to „Štěpánkovy Berounské koláče“. Hrál se v prosinci roku 1927 ve staré škole pod kostelem. První divadlo, co Padolí Padolím stálo. Hra měla veliký úspěch. Jevišť bylo improvizované, z prken položených na školních lavicích. Herci se líčili rumělkou a opálenou korkovou zát-kou. Před představením hrála sousedská hudba. Byla to slavná premiéra. U vchodu stál stůl, kde starý Frýdek vybíral, co kdo dal, halíř, někdy i desetník.

„NAČ DYVADLO V TAKOVÝM NÝZDĚ“

V Jiráskově kronice „U nás“, v známé a líbezně kapitole o tomto prvním představení, se dočteme o velkých divadelních svízlech prv-

ních „padolských“ herců - jak představiteli Perlíka praskly šle, že Doubenussi se zdrhla kardyna a ne a ne ji pohnout. Dočteme se tam ale také o nelehkém životě našich dědů a pradědů. Jirásek vypráví, jak museli snášet velká protivenství a nespravedlnost, jak to všechno přemáhají, nikdy neztrácejí víru v lepší budoucnost svého národa. Společně se scházejí na výletech na Farách, v bytě režiséra Knahla, kterého překltil Jirásek na Kalinu, čtou si divadelní hry, recitují, pečují o českou řeč a trápí se, když vidí, že je v ponížení. Ve víře v lepší časy překonávají všechny svízele, nátlaky úřadu, krivdy a bezpráví. A přitom i v těchto nepříznivých podmínkách si vytvářejí svůj veliký a krásný sen o založení prvního ochotnického divadla. Touha po divadle se stala smyslem jejich života. Nechtěli se jen scházet, ale divadlem chtěli vychovávat k sousedské snášenlivosti, lásce k národu, lásce ke svému městu. Divadlem se chtěli bránit proti křivdě a bezpráví. Podvědomě cítili, že svobodné slovo na jevišti pomůže změnit i jejich život. Jejich naději i touhou neotřásla ani krutá rána v podobě zákazu další činnosti.

Vrchní náchodského zámku Es-senter pohrozil režiséru Knahlovi, že za to „on by měl pšijit do díry, at' se víckrát neopovází dělat dyvad-lo, sic by dostal velká pokuta, nač dyvadlo v takovém nýzdě“.

Nadšení a láska hronovských ochotníků bylo tak veliké, že ani tato velká rána jim nevzala chuť

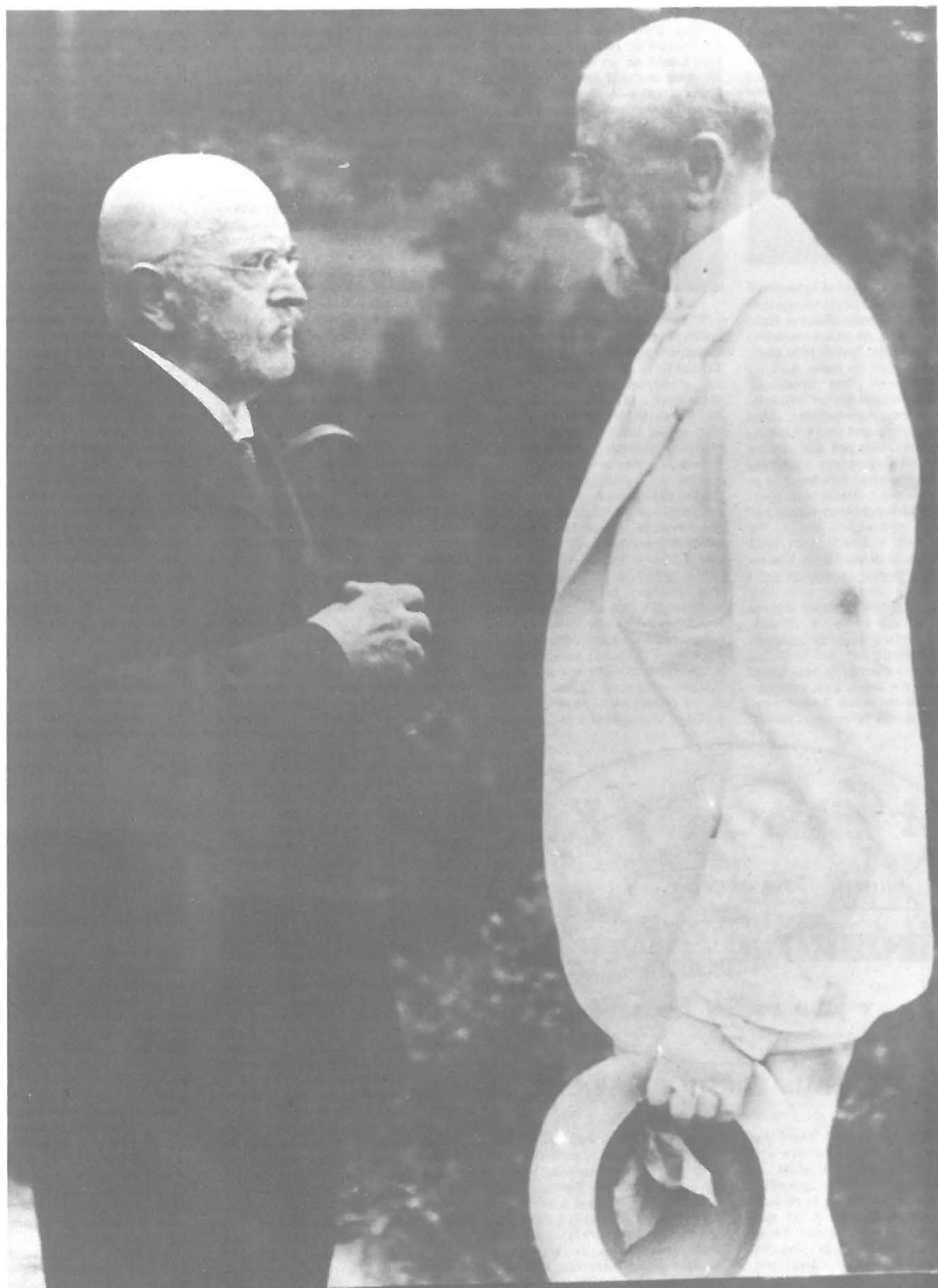
k hraní divadla. Znovu se scházejí na výletech, v bytě režiséra Knahla, čtou si hry, učí se role a každým rokem znovu a znovu žádají o po-volení hrát divadlo. Stále marně. Teprve rok 1847 přinesl obrát. Na náchodském zámku vládl nový vrchní, svobodomyšlnější a lidštější, a činnost hronovských ochotníků po-volil. A tak po dvaceti letech doufání a čekání mohli znovu hrát, a znovu „Berounské koláče“. Ne již ve škole, ale na náměstí v nově zřízené roubené hospodě „U modré hvězdy“. Hra měla veliký úspěch a po představení se hlásilo mnoho nových ochotníků, zejména z řad mládeže.

KNAHLŮV VÝBĚR PRO MALÉ MĚSTO

V tomto roce, píše kronikář, bylo mnoho ochotníků v Hronově a hráli s velkou chutí. Hybnou pákou byl Knahl, zakladatel souboru, který byl režisérem, dramaturgem, hercem i výtvarníkem. Sám líčil, maloval kulisy i první oponu, která předsta-vuje hoření konce Hronova. Roze-psal úlohy - prostě - režisér a všech-no.

V „Mých pamětech“ popisuje Ji-rásek, jak vypadalo tehdejší před-stavení. Jevišť bylo primitivní, s kulisami namalovanými na papíře, doplněné plátněnými prostěradly, líčení prostě, kostýmy z vlastní záso-by. Každý hrál, jak dovedl. Nejčas-těji se deklamovalo. Ale hráli pro radost a potěšení padolských púlpá-nů i radost svou. Obecenstvo přiji-malo každou novou hru velmi nad-šeně a dlouho ještě vzpomínalo na výkony, ve kterých se jim herci líbili. Dovedeme-li číst pozorně, vzruší nás právě dnes, jak to první semínko, které zasel padolští nadšenci, mělo tak veliký ohlas a zapsalo se do vědomí a srdcí padolského obecen-stva v době, kdy kulturní klima města bylo velmi chudé. Z kroniky víme, že v roce 1833 se odebrala jen dvě čísla časopisu od J. K. Tyla „Jindy a nyní“. Vedle faráře Hav-lovického odebral druhý výtisť učitel Černý, který ho půjčoval „dolej-šímu“ mlynářovi a hostinskému. Proto ochotnické divadlo se stalo v našem městě velikou společenskou událostí a hlavně významným vý-chovným instrumentem. Zásluhu na tom měl hlavně režisér Knahl svým dramaturgickým výběrem: Štěpán-kovy „Berounské koláče“, „Za-sněžená chatrč“, kde je hrdinou krkonošský tkadlec, Macháčkovi „Ženichové“, Klicperovo „Dobré jitro“, „Trufaldýn“, od Gołconioho, Tylova „Tvrdohlavá žena“ apod. Byl tedy Knahlův výběr pro malé město velmi pokrokový.

Nová nadějná sezóna hronov-ských ochotníků trvala jen krátce, byla přerušena revolučním rokem 1848, který na čas hraní divadla znemožnil. Přestávka divadelní čin-nosti netrvala dlouho, jak o tom svědčí Knahlem roze-psané úlohy.

V HRONOVĚ DNE 12 VII 26

V porevolučním období se situace pro divadelníky zhoršila. Každý text nově vydané hry musel projít rakouskou cenzurou. Text se nesměl dotýkat feudálního zřízení a jeho představitelů a církve. Podle zápisů se ochotnické divadlo v Padolli hrálo nejpříjemněji v padesátých letech. A nejvíce o svátcích, když přijeli domů studenti na prázdniny.

VÝPRASK MISTRA MISTROVI

Asi kolem roku 1857 si vybudovali hronovští ochotníci první vlastní scénu. Byla v přízemním domě u Habrů, který stával na místě dnešního Jiráskova divadla. Jevišť bylo malé, rukou se dosáhlo na strop, kulisy i opona primitivní. Pro hronovské publikum bylo nové jeviště objevem.

Hrála se nejprve veselohra „Pan Traube“, zpracovaná podle Rubešovy humoresky, dále pak hra „Selské námluvy“ od Raymanna. Vzhledem k velikému úspěchu obou her a že se do řad ochotníků hlásili stále noví členové, museli ochotníci hledat nové a lépe vyhovující jeviště. To nakonec našli v letech 1861-1862 v prvním patře domu kupce Vlacha (u Gréců). Oponu namaloval režisér Knahl. Je obrázkem tehdejšího Hronova. Většinou roubená stavení a kolem lesnaté vrchy. V „Pamětech“ A. Jirásek píše, že onačejší jeviště postaveno pak u Vlachů na sále, vlastně v dlouhé, ne tuze široké jizbě, nahoře v patře. Tam jsem poprvé vkročil na prkna jeviště, tenkrát ještě školák hronovský. Dávali

vítězek představení odevzdávali na dobročinné účely. V té době již starý pan Knahl na jevišti nevystupoval, ale stále maloval kulisy, rozpisoval úlohy a byl stále ředitelem spolku. Hlavní péči o divadlo převzal medik Adolf Prouza. Později řídil zkoušky i Alois Jirásek, zejména když studoval na univerzitě a měl zkušenosti z hradeckého a pražského divadla. Pomáhal i malovat, protože byl nadaným kreslířem.

S PRVNÍM VLAKEM ARÉNA

V té době se v Hronově pilně hrálo, především o vánočních a velikonocních svátcích a o prázdninách. Této zvýšené divadelní činnosti přestal poměrně úzký sál Vlachů vyhovovat, a proto si upravili ochotníci v roce 1875 v době, kdy Hronovem projel první vlak, na zahradě Habrova hostince z hasičské boudy dřevěnou arénu a v ní hráli.

V té době přicházelo do divadla mnoho návštěvníků, hlavně ze Žďárku. Hrálo se od Václava do velikonoce. Protože aréna přestala brzy ochotníkům vyhovovat, našli si novou scénu v hostinci u Habrů na rohu náměstí čp. 1. V poschodí Habrova hostince si ochotníci svépomocí vybudovali v roce 1872 nové a vyhovující jeviště, které bylo na svou dobu docela moderní. Mělo dokonce i propadlo. Kulisy i oponu, na níž je zobrazeno nové hronovské nádraží, namaloval malíř Srůtek z Náchoda. Po přestěhování na novou scénu u Habrů znamenalo a poznamenalo

změnu a nových ekonomických podmínek se odrážela v kulturním životě našeho města.

V roce 1861 byla v Hronově, v dnešní „Hedvábnici“, založena první továrna na hedvábné zboží. V letech 1875 - 1876 probíhala výstavba železniční dráhy. Byly založeny továrny. 1879 - 1880 vzniká v Hronově velká textilní firma Spiegler, která zaměstnávala na 900 lidí. Roku 1889 byla založena přádelna firmy Oberländer. Vznikala i řada menších podniků, jako Hostovský, Bratři Holzerové, Löwenbach a další. Hronov zastínil v té době Polici a předběhl i Červený Kostelec. Byly založeny i další podniky jako tiskárna, pivovar, elektrárna, cihelna. V roce 1894 byla vytvořena společnost Mach a Fišer.

Do Hronova proniká ohlas hospodářských proměn ve světě. V roce 1865 tu byla založena poštovní stanice a nahradila zámeckého poslíčka Prouzáčka, který nosil poštu do Hronova. Události ze světa přinášeli do Hronova formami a pláteníci, kteří jezdili s plátny do světa. Doma k tkači chodili prodávat zboží na trh do Police. Postupně se začal rozvíjet společenský a politický život. Roku 1868 vznikl čtenářský spolek Hron a 1870 byl založen Sokol. Ve mlýně byla zřízena elektrárna, která od roku 1901 obstarávala veřejné osvětlení v celém městě. V roce 1904 byla postavena chlapecká škola na náměstí. Od roku 1906 byla v Hronově Dělnická tělocvičná jednota, měla dramatický odbor a jeho činnost se datuje od roku 1906, kdy se v Hronově ustavila odborová organizace textilních dělníků „Unie“. V hostinci na Veselce si vybudovali provizorní jeviště, kde začali s kabaretními a sólovými výstupy, kuplety, skeči, besídkami a v pozdějších letech pokračovali hrami jako Šaldovo „Dítě“, Sudermannova „Čest“, Kischova „Tonka Šibenice“, Wolkerova „Pohádka o milionáři, který ukradl slunce“, a to už na novém jevišti na Pražsku.

BYLI TAM LIDÉ JEJICH ŽIVOTA

V době, kdy hronovští ochotníci se přestěhovali na nové jeviště u Habrů, hrála již třetí generace. Jejich jádrem byli drobní řemeslníci, živnostníci a maloměstská inteligence, tovární zřizenci a dělníci. V této generaci v devadesátých letech se výrazně projevil základy realismu herectví, které již od svých počátků pěstoval v souboru jejich režisér Knahl. Jeho zasvěcená práce s herci přinesla v třetí generaci své ovoce. Proto také jádrem repertoáru hronovského divadelního souboru byly hry českého kritického realismu. Životní zkušenost herců, smysl pro pravdivost na jevišti, byly motivem pro jejich divadelní vidění. V umění hledali poznání a poučení. Bylo jim blízké, protože jejich myšlení vyrůstalo z lidové tradice, z písmácké hloubavosti a vrozené tvořivosti. Proto jak dramaturgie, tak i herecké ztvárnění dosáhlo vysoké úrovně a přesvědčivosti. K této slavné době jim dopomohlo i to, že brzy pochopili a poznali význam uměleckého díla svého rodáka Mis-

tra A. Jiráska a začali jeho hry zařazovat do svého repertoáru. Jeho hry je vynesly a přinesly velké úspěchy. Oni sami si je zamilovali, uměli je zapaměti, splynuli s nimi a staly se součástí jejich života, protože postavy Jiráskových her jim byly známe a důvěrně blízké. Byli tam lidé jejich života. S kolika Kubečkami a Lelky se denně stýkali, s kolika muzikanty z Lucerny sedávali na večerních přástkách u Čejchanů, s kolika mlynáři a vrchními se stýkali v hospodě u Modré hvězdy. Přiklonili se k Jiráskovým hram z zdravého patriotismu, ale hlavně pro pravdivé a realistické zpodobování jednotlivých lidských osudů. Zamilovali si je, protože jejich životní zkušenost, smysl pro pravdu na jevišti a především pak písmácká tradice a hloubavost byly tou citlivou půdou pro pochopení Jiráskových her. Hned na počátku devadesátých let uvedli Vojnarku, Kolébku, Otce, Emigranta. Největší událostí a svátkem diváků z Hronova i okolí bylo v roce 1906 uvedení Jiráskovy Lucerny. Byla to událost o níž se dlouho mluvilo. Hra byla šestkrát opakována. Svátkem bylo představení i pro herce. Premiéra v roce 1906 byla ve Slávii a roli pana France hrál pozdější projektant Jiráskova divadla ing. architekt Jindřich Freiwald.

Jirásek na svoje divadelní začátky a své hronovské ochotníky nikdy nezapomínal, ani když byl slavným autorem Národního divadla. Pomáhal jako režisér, radil a vážil si svých divadelních začátků v Hronově. Patrně také proto, že jeho první láska vzplanula v zákulisí hronovského divadla, kde se zamiloval do dcery hudebního skladatele Jana Knahla. To bylo také asi příčinou, že ve svém prvním románu „Skaláci“ vylíčil krásnou, ostýchavou a vrocí lásku Jiřího Skaláka k Liduše.

KRÁLOVSKÝ HOLD MILOVANÉMU SPISOVATELI

Hronovský divadelní soubor všechny oslavy, které byly pořádány na počest M. A. Jiráska, spojoval s divadelními představeními. Při oslavách Jiráskových 50. narozenin, k nimž složil Jaroslav Vrchlický slavnostní proslov, seherali ochotníci ve Slávii za autorovy účasti „Vojnarku“. Oslavy Jiráskových šedesátých narozenin v roce 1911 se zúčastnilo pět tisíc účastníků. Slavnostního představení „Lucerny“ se zúčastnili i hosté z Národního divadla se svým ředitelem F. A. Šubertem. Zvlášť významné a slavnostní byly Jiráskovy 67. narozeniny v roce 1917. Velikou a okázalou byla manifestace celého našeho kraje, jež byla vyvrcholením celostátních oslav na počest jeho sedmdesátin. Město Náchod připravilo velký a pestrý krojovaný průvod. Jirásek se dostavil jen po dlouhém přemlouvání a vyžádal si, aby uvítání bylo krátké. Odjel do bytu Dr. Čížka a přihlížel alegorickému průvodu. V

frašku „Veselý pohřeb“. Starý pan Knahl hrál pekařského mistra a já jeho učedníka. Byla to úloha, ve které jsem buď nic nebo „jen několik slov promluvil, ale za to od pana mistra výprask dostal“. A tak tady v novém stánku hronovské Thalie vznikla láska k divadlu příštího dramatického spisovatele, o které později napsal K. V. Raisovi: „Miloval jsem divadlo, hořel jsem po něm od mladosti“.

Podle dokladu se v té době hrála čtyři až šest představení ročně a

druhé období hronovských ochotníků, kdy soubor získal nové síly z řad studentů, kteří přinesli do souboru nový kvas. Ustavili Besedu, kde se hodně tančilo, zpívalo a recitovalo. Součástí jejich činnosti byly společné výlety na Fara, při kterých zahráli aktovku, frašku, zpívali kuplety, dávající příklad dnešním divadelníkům, co smysluplného a povzbuzujícího je možné pro občany svého rodného města vykonat.

Při rychlé se měnící hospodářské situaci a vzniku nových divadelních odborů, zůstával stále hronovský soubor přední hronovskou divadelní scénou. Je samozřejmé, že novost těchto problémů a hospodářských

jeho čele byly zástupy červeně, modře a bíle oděných dětí, dívky v bělostných řízách, které nesly názvy jeho knih. Ukázky z jeho divadelních her byly zobrazeny na deseti alegorických vozech, jež vypravila jednotlivá města: Dobruška „F. L. Věka“, Česká Skalice „Lucernu“, Úpice „Roháče z Dubé“, Police „Sousedy a Pandurka“, Náchod „Na dvoře vévodském“ a „Jana Žižku“. Závěrem jel vůz s Jiráskovou bustou, obklopenou starosty měst a obcí našeho okresu a za nimi pak obrovské množství lidí, kteří uzavírali tento královský hold milovanému spisovateli. V Hronově samotném upravili město, vysázeli stromy, uspořádali tkalcovskou národopisnou výstavu. Na šedesát tisíc lidí se sjelo do Hronova. Byli mezi nimi oficiální hosté, prostí čtenáři, krojované skupiny, studentská mládež. Přijeli horníci, tkalci a dělníci přímo z továren v pracovních oděvech. Sírěna zastavila všechnu práci v továrnách. Před Jiráskovým letním sídlem se shromáždily davy na táboru lidu. Jirásek přijímal všechnu tu slávu skromně a s dojetím. Děkoval za každý projev uznání.

Oslavy probíhaly v celé republice. Konalo se na 800 představení Jiráskových her. V Hronově samotném připravili ochotníci cyklus Jiráskových her, který začal již v roce 1920, kdy v prosinci na jevišti U mostu sehráli „Otce“, v roce 1921 uvedli „Kolébku“, „Emigranta“, „Samotu“ a pokračovali „Lucernou“, „M. D. Rettigovou“ a v přírodním divadle pod Homulkou museli hrát třikrát „Otce“. Dohromady sedm her. A to ještě v tom roce hrál studentský spolek ve Slávii „Pana Johanesa“ s proslavem Zdeňka Nejedlého. Ve Zbečniku sehrál tamější divadelní soubor „Lucernu“. Takže se v tom roce hrálo v Hronově devět Jiráskových inscenací.

Oslavy Mistra Aloise Jiráska a podíl hronovských ochotníků na jejich úspěšném vyznění vydávaly svědectví o úctě a pokoře k Mistrovi dílu, které inspirovalo soubor pro společenskou i kulturní činnost v rodném městě.

MYŠLENKA Z KREJČOVSKÉ DÍLNY

Jejich radostí z bohaté činnosti zatřásla jako krutá rána zpráva od nových majitelů Slávie, aby celý divadelní fondus, který měli ve Slávii uskladněný, protože U mostu, kde ochotníci hráli, nebylo zájem pro jejich uskladnění, buď novými majitelům prodali, nebo se ze Slávie vystěhovali. A tak soubor musel uskladněný divadelní fondus prodat a smířít se s myšlenkou, že se rozpadne. A tehdy se znovu objevila myšlenka, která vznikla dávno v krejčovské dílně Julia Štelziga, postavit si vlastní divadlo stůj co stůj! A tak 15. listopad 1921 se stal historickým datem v dějinách hronovského souboru, protože bylo rozhodnuto postavit si vlastní divadlo. Bylo to rozhodnutí správné, o čemž svědčí i zájem hronovské veřejnosti. Přesto, že soubor měl 41 členů, přišlo na valnou hromadu podpořit stavbu divadla 98 účastníků se slibem pomáhat ze všech sil. Že nešlo o stavbu

divadla jen jako budovy, dokázali účastníci svým svoláním, že Jiráskovo divadlo nemá být obyčejný mrtvý pomník z kamene, ale pomník živý, který by mluvil k budoucím generacím živou řečí, kolem něhož by nikdo nepřehlé bez povšimnutí.

A tak nastala ta strastiplná, namáhavá cesta za nejkrásnějším snem hronovských ochotníků, pro jehož uskutečnění měli v pokladně necelých 15 tisíc korun. Proto nelze ani vyjmenovat, co všechno se muselo stát, vykonat a protřpět, než se tento sen uskutečnil. Proto se muselo Družstvo pro postavení divadla obrátit k veřejnosti a vyzvat ji na pomoc při vybudování Jiráskova památníku. V okresním muzeu v Náchodě jsou sběrací archy, které jsou

vácký spolek „Dalibor“ uspořádal několik představení mimo jiné i Blodkovu operu „V studni“ a Škroupovu veselohru „Dráteník“. DTJ věnovala polovinu výtěžku svých dvou představení, Kroužek studentstva celý majetek, Klub turistů pokladničku v Jiráskově domku. Po Hronově chodili mladí lidé s kasičkami a vybírali.

SLAVNOSTNÍ POLOŽENÍ ZÁKLADNÍHO KAMENE

Ing. Jindřich Freiwald slíbil zhotovit zdarma plán stavby. Byl zakoupen pozemek na stavbu divadla. Vymýšlely se různé způsoby, jak získat

Ing. architekt Jindřich Freiwald - projektant hronovského divadla.

svědectvím „darů chudé vdovy“. Přispívali jednotlivci i organizace a hlavně ochotnické soubory.

Ve prospěch stavby povolilo ministerstvo financí věcnou loterii, kde hlavní výhrou bylo 650 dukátů ve zlatě. Loterie vynesla 197.627,81 Kč. Protože tažený los nebyl prodán, připadla hlavní výhra Družstvu pro postavení divadla. Prodávaly se symbolické cihly na stavbu Jiráskova divadla, čestné vstupenky na slavnostní položení základního kamene. Bylo rozesláno 10 tisíc dopisů se složenkami. V Hronově samotném se konaly promenádní koncerty, večírky, divadelní představení. Zpě-

nové zdroje příjmu. Hronovský soubor měl štěstí, že se v jeho čele objevili dva funkcionáři. Jednatel Kvido Středa sice nikdy divadlo nehrál, ale přesto ho miloval z plného srdce a věnoval mu všechnu svou čas i energii. A předsedou spolku se stal MUDr. R. Kudrnáč, který svou výjimečnou organizační schopnost, vzdělání a všechny čas obětoval divadlu. Byl neúnnavný ve vymýšlení akcí, které by mohly přinést divadlu finanční prospěch. Co bylo na všech, kteří stáli u kolébky stavby divadla, nejkrásnější a obdivuhodné? Nenechali se nikdy otrávit, znechutit, ač se o to pokoušelo mnoho lidí, kteří

se domnívali, že jen lidé nerozumní a blázniví mohou uvažovat o stavbě drahého projektu, když mají v pokladně pouhých 15 000 Kč. Právě tady se ukázala síla hronovské divadelní tradice, která se naplnila stejně tak jako u prvních padolských ochotníků, kteří čekali plných dvacet let, než dostali povolení znovu hrát, tak i tato čtvrtá hronovská divadelní generace obětavě a trpělivě sbírala po dobu sedmi let korunu ke koruně, hrála divadla do roztrhání těla, aby se mohl přiblížit a uskutečnit ten vytožený den - slavnostní položení základního kamene 26. srpna 1928. Byla to velká a vroucí oslava. Oslava lásky, nadšení, lidské obětavosti.

Základní kámen byl položen za přítomnosti mnoha významných hostů, zástupců vlády, ministerstev, armády, hlavního města Prahy. Přišel i Alois Jirásek, tehdy již velmi nemocný. Popřál, aby divadlo bylo ozdobou města a požehnáním svou působností. Při poklepu pronesl slova „A dílo to budíž požehnané“. Dodnes je čteme na čelní stěně vestibulu divadla. V předvečer slavnosti sehráli Jiráskův okres ÚMDOČ v Sokolských sadech „Lucernu“ s nebylým úspěchem.

Vždycky nás bude udivovat nesmírná aktivita hronovských ochotníků, kteří v roce, kdy je plně vyčerpávala stavba, sehráli 23 představení.

ZA PATNÁCT MĚSÍCŮ

A tak 11. června 1929 bylo započato se stavbou a za jeden rok a tři měsíce bylo divadlo slavnostně otevřeno. Hronovský soubor připravil svou zamilovanou „Lucernu“. Jirásek se dokončení stavby nedočkál. Zemřel 12. března 1930 v Praze a jeho popel byl převezen po státním pohřbu do nedostavěného divadla v Hronově a potom uložen na hronovském hřbitově. Byla to jeho poslední triumfální cesta z Prahy do Hronova. Cesta v kalném březnovém dni, smáčeném poletujícím sněhem a upřímnými slzami prostých lidí, kteří po všech silnicích dlouho a v tichu čekali ve velkých zástupech. Vrátil se, jak slíbil, a jak si přál, k odpočinku do rodného města.

Postavením divadla se hronovská tradice naplnila a čtvrtá generace ochotníků dovršila a uskutečnila to, co Antonín Knahl a jeho nejvěrnější před více než 100 lety ve starém „Padolí“ započali.

Slavnost začala v neděli ráno symbolickou poutí k hrobům M. A. Jiráska a zakladatele ochotnického divadla v Hronově A. Knahla. Na náměstí byl slavnostní koncert a v divadle matiné, na kterém promluvil R. Deyl za Národní divadlo, poslanec Fr. Tomášek za Nár. shromáždění, prof. Dr. L. Šimák, profesor Zdeněk Nejedlý, generál Krejčí, Viktor Dyk, Dr. R. Kudrnáč, architekt Jindřich Freiwald, zástupci měst Litomyšle, Poličky, a Broumova. Odpoledne se konal průvod a tábor lidu. Večer sehráli hronovští ochotníci svou milovanou „Lucernu“.

PROROCKÁ SLOVA MAXE LEDERERA

Hronovští ochotníci měli tedy své divadlo a tím i velký úkol, jak tuto na Hronov velkou budovu naplnit a smysluplně využít. A tehdy okřskový režisér Max Lederer napsal prorocká slova, že to divadlo není divadlem jenom Hronova, ale že patří ochotníkům celé republiky, protože skoro všichni na ně přispívali, a proto bude i jejich povinností nalézt náplň této mohutné stavby. A konkrétně navrhl ve Starkoči na schůzi Jiráskova okrsku pořádat každoročně Jiráskovy Hronovy jako festival, který ve šťastném spojení se jménem Jiráskovým se stane Mekkou českých a slovenských ochotníků. A tak 18. ledna 1931 v malém sále Jiráskova divadla všichni přítomní hlasovali pro tuto myšlenku. Nadšeně hlasovali i hronovští ochotníci, přesto, že věděli, že celá tíha bude ležet na nich jako pořadatelích. Tímto rozhodnutím vzniklo dílo, jež má v sobě výlučně české, národní jádro. Přitahovalo k sobě nejen herce - ochotníky, ale též obecenstvo, i ze širokého okolí, až z celé republiky. Tak se „Hronovy“ postupně stávaly naší chloubou a brzy o nich věděl celý svět.

PROLOG VE STÍNU ČETNICKÝCH BODÁ- KŮ

První Jiráskův Hronov v r. 1931 byl připravován s velikou radostí a nadšením. Očekávaná slavnost byla narušena hospodářskými poměry. Republikou otrásla hospodářská krize, v hronovských továrnách se stávkovalo, znepokojovala nezaměstnanost, v kultuře zuřil ostrý ideový boj. Ten se výrazně projevil i v našem sousedství v Novém Městě nad Metují, kde komunističtí ochotníci pořádali manifestaci, při které nesli transparent s textem, „Nechte si Jiráska, náš je Lenin“. Na druhé straně pravicové listy útočily na pořadatele, že připustili, aby na Jiráskově Hronově mluvil komunist Zdeněk Nejedlý. Hned při zahájení vzplanul v Hronově zápas o Jiráska a smysl ochotnického divadla. Muse-li strpět, že četnické bodáky vrhaly kolem Hronova stín na toto prohlášení.

Na pořadu prvního Jiráskova Hronova byly výhradně Jiráskovy hry: „Otec“, „Vojnarka“, „Filosofská historie“ a celostátní představení „Gero“. Zahajovacím představením byl „Otec“ divadelního souboru z Pardubic, v režii Dr. R. Krpaty. Byl to nejmodernější Jirásek, jakého jsme v Hronově kdy viděli. Režisér vymýtl dobový kolorit a zaktualizoval lidské jádro hry. Oblékl herce do civilu, a proto se inscenaci říkalo „Divíšek v žaketu“. Přineslo to mnoho protichůdných názorů a také první infarktní diskuse. Zajímavá byla i scéna, jeviště s nalomeným křížem znázorňujícím zvrácenost víry v Divíškově duši. Svěží a radostné bylo představení ochotníků z Nového

Bydžova, kde příjemně zazářilo mládí. Na závěr se uskutečnilo první celostátní představení vybraných herců z celé republiky, historická hra „Gero“. Před časem vzpomínal v rozhlasu Martin Růžek své herecké dráhy a připomněl, že jeho touhou být hercem vzbudilo představení hronovského „Gera“, že jím byl uchvácen! Představení odhalilo také nemožnost vytvořit s nesehraným kolektivem jednotné a stylově čisté představení. Mělo ale tu velkou etickou hodnotu, že se lidé z různých končin země poznali, spřátelili a odvezli si nové nadšení pro další práci v souborech. To poznala také kritika a obdivovala, že je vůbec možné, aby více než 40 herců z různých spolků žilo více než týden z vlastních prostředků. Hra se opakovala třikrát pro více než 2 500 diváků. „Jirásek“ řekl ve své přednášce Zdeněk Nejedlý, „znal své hory, svůj lid, rozuměl době a proudu času, jeho dílo je zdrojem síly, které je třeba pro současnou i budoucnost“. Součástí oslav byla i výstava A. Jiráska. Přesto, že počasí prvnímu Hronovu nepřálo, přijelo do Hronova mnoho lidí. Jenom pouti ke hrobu A. Jiráska se zúčastnilo, podle hronovského kronikáře, pět tisíc lidí. Celý průběh Hronova byl do značné míry zklamáním pro hronovské organizátory. Nedostalo se jim pomoci, se kterou počítali, a byli odkázáni sami na sebe, svou sílu a nadšení. Nezoufali si, ale uvědomili si, že nesmí zradit A. Jiráska. Důvěru jim dodal v malém sále při hodnocení prof. Zdeněk Nejedlý. Řekl, že když vydrží Hronov tři ročníky, bude jeho budoucnost zajištěna. Hronov vydržel 60 ročníků. Je to svědectvím, že základy, na kterých byl vybudován, byly pevné a dobré. Tak i čas, který je nejpřísnějším soudcem, prověřil jeho hodnoty a shledal je pevnými, protože když vydrží dobrovolná lidová pospolitost šedesát let, v dobách ne vždy růžových, má čáku na nesmrtelnost.

K účasti na prvním Jiráskově Hronově se rozeslalo mnoho pozvánek s čestnými vstupenkami. Mnoho politických a kulturních osobností bylo požádáno o převzetí patronátu. Nikdo z požádaných neodmítl, ale nikdo kromě Zdeňka Nejedlého nepřišel a také nic neposlal. Jenom ministerstvo kultury poukázalo 1.500 Kčs jako dotaci na stavbu. Pak již dlouhá léta nic.

První představení Lucerny v Jiráskově divadle v podání domácího souboru.

Pout' k hrobu M. A. Jiráskův při I. Jiráskově Hronově v roce 1931.

NASTOLENA OTÁZKA REALISMU

II. Jiráskův Hronov v r. 1932 zapůsobil nadějněji a větší důvěrou. Bylo to zásluhou hesla „československé vzájemnosti“. V jejím rámci jsme uvítali divadelní soubor z Banské Bystrice, který přijel s hrou Ivana Stodoly „Bačova žena“. Přijetí Slováků mělo radostný a nefalšovaný ráz. Při přivítání bylo hronovské náměstí zaplněno velkým množstvím lidí. Krojované ženy, diváci, herci, slavnostní projevy a uvítání ve slovenštině a češtině, recitace a projevy pravého neorganizovaného přátelství a opravdové vzájemnosti, hudba a projevy radosti, kterou završil i úspěch jejich inscenace. „Bačova žena“ nadchla svým strhujícím temperamentem, nastolila pro divadelníky otázku o potřebě realismu. Celostátním představením byl Jiráskův „Jan Hus“.

S KRAJANY OD JAD- RANU A GENERÁLEM

III. Jiráskův Hronov se uskutečnil ve dnech 20.-27. srpna 1933 a konal se pod heslem „Naši hraničáři Jiráskovu Hronovu“. Na pořadu bylo představení našich krajanů z Jugoslávie Petrovičův „Liják“ a dále se hrálo Stroupežnický „Václav Hrobčický z Hrobčic“, Šmaberk „J. K. Tyl“, Šubert „Drama čtyř

chudých stěn“ a Jiráskův „Jan Žižka“ jako celostátní představení. Průběh tohoto Jiráskova Hronova nej názorněji dokázal pravdu, kterou napsal A. M. Brousil, že historie Hronova nebyla nikdy idylou a procházkou růžovým sadem.

Při prvním Jiráskově Hronově byli pořadatelé vystaveni velké kritice od měšťáckých listů, že je komunistický, poněvadž na něm měl přednášku Zdeněk Nejedlý. Druhý Hronov napadly katolické listy, že se na něm hrály zkažené a nemravné hry jako je Horákové „Libušský jemnopán“, a dovršil to třetí Jiráskův Hronov nezvanou účastí východočeských fašistů, kteří použili Hronova pro svou politickou provokaci.

Jakmile zpráva vyšla ve známost, dělníci hronovských továren vykoupili vstupenky a připravili manifestaci před Jiráskovým divadlem. Fašisté v tu první sobotu přijelo méně, než vyhrožovali, ale přesto kronikář odhadl účast na 1 000 - 5 000 účastníků. Fašisté si přivezli s sebou generála Gajdu, který položil věnec na hrob M. A. Jiráskův, a jeho věrní ho pozdravili zdviženou pravicí. Do Hronova bylo povoláno 80 četníků, kteří měli příkaz zakročit jen v případě demonstrace. Protože se k demonstraci opravdu schylovalo, pozvali pořadatelé generála Gajdu a požádali ho, aby upustil od návštěvy divadla a zabránil nepřijemnostem, které se proti fašistům i jeho osobě připravují. Gajda odmítl, bránil se, že je nemožné, aby hrdina od Zbořova nespěl do Jiráskova divadla. Nakonec se nechal přesvědčit a slíbil, že do divadla nepůjde. Když večer do přeplněného divadla vtrhl jeho pomocník s výkřikem: „Bratři, bratr Radola nesmí do divadla“, vstaly dvě řady jeho věrných a s pokřikem: „Hanba Jiráskovu Hronovu“ za pískotu obecenstva odešli z divadla a obsadili hronovskou vinárnu a hostince.

Zatímco se v Hronově odehrávala tato trapná fašistická provokace, tonul blízký Broumov v záplavě praporů s hákovým křížem. V Teplicích, kam účastníci Hronova jezdili na výlety, byl umístěn velký dřevěný hákový kříž, a v adršpašských skalách byly popsány štíty nápisem „Heil Hitler“. Na tuto provokaci reagovala hronovská a poříčská pokroková mládež, která jízdu na obě místa a vápnem nápisu ničila. Obavy o další osud Hronově semkly ochotníky do vnitřní jednoty, do větší spřízněnosti. Svou inscenací

chtěli povzbudit, posílit diváka, který s nebyvalou účastí chodil do divadla pro posilu a naději. Divadla byla stále přeplněna, někdy nestačila ani noční třetí představení a divadlo mělo 610 míst. Tehdy se ukázala mocná síla mluveného slova z jeviště. Celostátním představením bylo Jiráskovo drama „Jan Žižka“, které režíroval Max Lederer, který ho vyložil jako vzor české statečnosti a moudré síly. Uvedl na scénu 75 sólistů a 45 členů komparsu. Představení trvalo plně 4 hodiny a kritika mu vytýkala únavnou délku a těžkopádnou výstavbu. Nejceněnější bylo představení pro děti, dychtivě poslouchaly, takže musely být na závěr vyzvány, aby šly domů. Hrál se čtyřikrát pro 5 122 diváků.

Třetím Hronovem vyvrcholily nesnáze na nejvyšší míru. Zesílila novinářská kampaň proti duchu Jiráskových Hronovů, bylo jim vytýkáno, že jsou více sousedské nežli aby přinášely nové myšlenky, útočilo se proti Ledererovi, vytýkal se mu židovský původ, doporučovalo se, aby Hronovy se konaly každý pátý nebo šestý rok. Hlavně se pomalu scházely potřebné peníze, hronovští organizátoři začali ztrácet chuť i elán, odpadli i ti nejvěrnější, nastala stagnace a nechuť k pořádání dalších „Hronovů“. S obavou se hledělo na stahující se mraky kolem republiky, nastupoval fašismus. A tak nakonec hrstka věrných Hronováků, kteří měli dobrou vůli a statečné srdce, se dala znovu do příprav dalšího 4. „Jiráskova Hronova“, protože si bolestně uvědomovali, že „Jiráskovy Hronovy“ nejsou jen svátky českých duší, ale i zoufalý pokus udržet Jiráskovo divadlo. III. Jiráskův Hronov ukázal, jak „Jiráskovy Hronovy se těžko a s obtížemi rodily a udržovaly při životě“.

ALESPŮN JEDEN JIRÁSEK

IV. „Jiráskův Hronov“ v r. 1934 znamenal obrát k lepšímu, ozval se větší zájem veřejnosti, zlepšily se zprávy sdělovacích prostředků, začalo se o Hronově více psát, vrátili se ti, kteří se na čas odmlčeli a zapochybovali, velmi se v samotném pořadu Hronova zlepšila úroveň inscenací. Do Hronova přijela členka Národního divadla Míla Pačová a ministr školství a osvěty Dr. Krmác, který vyslovil požadavek, aby se konal i pátý „Jiráskův Hronov“. Celostátním představením byl Jiráskův „Jan Roháč“ v režii M. Lederera, kterému se splnilo jeho přání, uvést na Hronově všechny tři „Jany“. Bylo to pro něho symbolické, protože jako jeden z mála zůstal věrný „na Sioně“. Ani on se nezalekl a neustoupil. Vzdal se funkce režiséra a přál si, aby na každém Hronově zazněl alespoň jeden Jirásek (my také). Odezva na tento Hronov byla v tisku i v kritice velmi povzbuzující. Podle kritiky předčil všechny předcházející a měl velký úspěch, ovšem bez Jiráskovy hry by to nebyl Hronov. Tento Hronov se konal pod heslem „Hold Moravě a Slezsku Jiráskovi“ a pořádal ho už skutečně ÚMDOČ. Tento první a skutečně úspěšný Hronov dával pevný základ

dalšího vývoje Jiráskových Hronovů.

ZAZÁŘILY POETICKÉ HRY

V. Jiráskův Hronov. Jako všechny předešlé se konal poslední týden v srpnu r. 1935. Byl znovu a se zájmem přijat. Zazářily dvě poetické hry: Zeyerova „Stará historie“ a „Dona Sanča“. Zejména „Dona Sanča“ herecky i výpravou vzbudila velkou odezvu. Celostátním představením byl Jiráskův „Emigrant“.

Vitání Slováků na II. Jiráskově Hronově.

V SOUSEDSTVÍ PEVNOSTÍ

VI. „Jiráskův Hronov“ se konal r. 1936 v době, kdy v okolí narůstaly vojenské pevnosti, a to se projevilo v atmosféře Hronova. Slavnostní představení „Lucerna“ režíroval Otto Minařík. V den 85. narozenin M. A. Jiráska byla uskutečněna pouť k jeho hrobu.

Z PŘEHLÍDKY DO HLEDIŠTĚ

VII. „Jiráskův Hronov“ r. 1937 byl zajímavý pro hronovské návštěvníky tím, že celostátním představením bylo Jiráskovo „Bratrstvo“, které zdramatizoval neúnavný režisér hronovského souboru Dr. R. Kudrnáč. Dramatizace to byla v celku zajímavá a hlavně odvážná, protože vybrat z bohaté románové předlohy sevřený divadelní tvar a smysluplný příběh je nadmíru obtížné. Na odpolední představení přišlo 800 vojáků, kteří tu absolvovali vojenskou přehlídku, dále byl velký koncert vojenské hudby s velkým průvodem k hrobu M. A. Jiráska. V repertoáru byla zajímavá inscenace „Léta“ Fráňa Šrámka a Šaldova „Dítě“. „Bratrstvo“ bylo poslední hrou, kterou okrskový režisér M. Lederer viděl. Za čtyři dny padl na schodišti divadla v České Skalici, když vycházel ze zkoušky. Zemřel zánícený, vzdělaný divadelník, který byl zakladatelem „Jiráskových Hronovů“, které nesmírně

miloval a pro jejich budoucnost mnoho prospěšného vykonal a obětoval.

DO HLOUBI DUŠE DOJATI

VIII. „Jiráskův Hronov“ r. 1938 měl nebyvale velkou návštěvnost. Lidé jako by tušili neblahé události, které se na nás řítily a visely ve vzduchu. Dvě inscenace byly pozoruhodné, a to Čapkova „Matka“ a Jiráskův „Pan Johanes“. Obě představení vydala svědectví o bur-

becenstva“, napsala prof. Klementina Rektorisová. Na Hronově byla velké představení, a to Čapkova hra „RUR“ s prodlouženou scénou až k zadní zdi hronovského jeviště. Celostátním představením byla „M. D. Rettigová“, hra o které se říká, že je to hra idylická a sentimentální. Když v Hronově řekl švec Rejsek „Milostpaní, našinec je jen sprostý člověk, ale za groš se neprodá“, ozval se frenetický potlesk, který potvrdil, že divadlo se stalo manifestací záležitostí. Zatímco se v divadle demonstrovalo, procházely Hronovem celé divize německých vojáků. Za tři dny přepadl Hitler Polsko.

JUBILEJNÍ DESÁTÝ

X. „Jiráskův Hronov“ měl mnohé zajímavosti. Přijelo sedm souborů, poprvé se konala divadelní škola, které se zúčastnilo 200 posluchačů, kteří si všechno museli platit sami. Přijeli zástupci tisku v čele s profesorem Brousem. Nejzajímavější inscenací bylo představení Pelhřimovských s Götzyými „Soupeři“, ve kterých hrál dnešní profesionální herec Lubomír Lipský. Celostátním představením byl Jiráskův „Otec“. Velkým vkladem pro práci ochotníků bylo první kolektivní školení, které končilo zkouškami a vydáním vysvědčení. Přednášel v něm profesionál. V Hronově byli spisovatelé Drda, Krpata, Vavřík, režisér Salzer, Vnouček, Rašilov, A. M. Brousil, Fr. Götz, Jan Kopecký, rozhlás a celý štáb novinářů.

NEJDELSÍ A S PRŮVODY

XI. „Jiráskův Hronov“ si nezažel s předešlými. Z nádraží chodily průvody ochotníků. Nejkrásnější byl z Kyjova, který přivezl „Maryšu“. Přijeli v krojích, s muzikou a s nesmírným temperamentem. Na Hronově byla znovu režisérská škola s 200 účastníky. Celostátním představením byla „Vojnarka“, ve které s velkým úspěchem zahrála roli Bětky Luba Habrová. Velkou pozornost vzbudila inscenace Mladoboleslavských Holbertova „Kolumba“. Bylo to herecky i scénicky moderní představení. Tento Hronov byl nejdelší, trval 17 dní a bylo na něm 10 souborů, z nichž některé měly 40-50 i více účinkujících.

LEKCE NENÁVIDĚNÉMU MINISTROVI

XII. „Jiráskův Hronov“ v kritickém jaře 1942 byl připraven, vybraný soubory, vytištěny plakáty, ročenka, připraveno školení. Když ale s povolením přišel i pokyn, že o záštitu a osobní účast se zajímá nenáviděný ministr školství a osvěty Emanuel Moravec, sdělili pořada-

TRIBUNA ODBOJE, POSILY A UTĚCHY

IX. „Jiráskův Hronov“ hned v začátku působil jako posilující výzva. Převládala účast lidí, kteří jako by přijížděli do Hronova pro posilu a útěchu. Poznali, že divadlo se stává tribunou, že z jeviště se mluví i o tom, co se mluvit nesmí, že stačí náznak, metafora, nevinná nářezka. Zejména prostřednictvím českých klasiků, pohádek nacházel vnímavý divák symbol, alegorii, kdy slova dostávala odbojný podtext. Repertoár IX. i dalších Hronovů v okupaci se zaskvěl nejceněnějšími hrami z odkazu českého kulturního dědictví a novináři ve zprávách, často cenzurovaných, vyznali svůj obdiv k vlastenecké činnosti ochotnického hnutí. „Obsahová, ideová a citová účinnost inscenací českých klasiků posilovala národní vědomí

Divadelní škola v Hronově v roce 1940.

telé, že Hronov nelze uskutečnit a z technických důvodů zajistit a že jej odvolávají. A přesto odvolaný a nekonaný Hronov se vydařil jak málokterý. Hrál se pod patronátem a v režii hronovského souboru, který byl pořadatelem. Byla to představení, jaká Hronov ještě nezažil. „Strakonický dudák“ Mladoboleslavských, a „Kolébka“ v podání pražského „Činu“ se staly svou poezií, optimismem a mladistvým pojetím posilujícím lékem. Statečnost a odvaha hronovského souboru k uspořádání tohoto Hronova budí ještě dnes náš obdiv. Mimo „Kolébku“ a „Strakonického dudáka“ přijely ještě soubory z Mělníka s „Hadriánem z Římsu“, Pelhřimov s „Ušmívy a kordy“ a Malostranská beseda z Prahy s „Ignácem z Loyoly“. Ing. Freiwald, který byl zapojen do ilegální činnosti pod jménem: Frajlesný, rozmnožoval v divadle protistátní letáky, které si rozebírali ochotníci a rozesílali je po všech známých. A nikdo ho neudal.

V ATMOSFÉRE VÁLKY

XIII. „Jiráskův Hronov“ poznala atmosféra války. Soubory po představení hned odjížděly. Konala se tajná pouť k hrobu M. A. Jiráska. „U mostu“ se konalo školení, které vedl Dr. Krpata. Nejobtížnější bylo tehdy stravování, za pomoci hronovských občanů, a především Fridolína Zítka, majitele Slávie, se stravovali účastníci i bez lístků. Repertoár byl velmi zajímavý. Vrchlického „Král a ptáček“, Sofoklův „Král Oidipus“ s hostem Eduardem Kohoutem, Goethova „Ifigénie na Tauridě“.

PŘÍSAHA A NADĚJE

XIV. „Jiráskův Hronov“ byl zakázán. Proto Dr. Kudrnáč pozval k hostování Marečkovu divadelní společnost. Ochotníků přijelo málo. Po skupinkách chodili k hrobu M. A. Jiráska, postáli a porůznu se rozházeli. Sugestivním zážitkem byla večerní účast divadelníků z

Plzně, kdy báseň V. Dyka a závěrečná slova „nezlomí nás víchr, jenž chce kmeny rvát“ zapůsobily jako přísaha a naděje.

DIVADLO KONEČNĚ BEZ DLUHU

XV. „Jiráskův Hronov“ se konal hned po osvobození, a nesl proto všechny znaky nepřipravenosti a improvizace. Hronovský soubor se hrál „Lucernu“. Konal se pietní akt za ing. Freiwalda, který byl jako parlamentář v Záběhlicích zastřelen. Tento rok byl významný i pro hronovské ochotníky, protože se stali jediným vlastníkem Jiráskova divadla, na kterém nebyly už žádné dluhy.

OD TYLA K JIRÁSKOVI

XVI. „Jiráskův Hronov“ se konal pod heslem „Od Tyla k Jiráskovi“. V rámci „Jiráskova Hronova“ se uskutečnila devítidenní škola pro ochotníky. Na náměstí se konalo velké shromáždění. Soubory byly vybírány podle bodového a tabulkového systému. V pořadu vystoupil též slovenský soubor. V režii Františka Smažíka sehráli vybraní členové divadelních spolků Jiráskovu hru „Gero“.

VELKÝ ZÁJEM SOUBORU

XVII. „Jiráskův Hronov“ se konal za velké účasti souborů. V pořadu byla dramatizace „F. L. Věka“, „Ze života hmyzu“, bratislavská „Vassa Železnová“, „Nová Oestea“. Prvenství získala Čapková „Věc Makropulos“.

... A TOTALITA ZAČÍNÁ REŽIROVAT

XVIII. „Jiráskův Hronov“ se uskutečnil pod heslem: „Za rozkvět socialistického divadla“. Byl vystaven velké kritice, že nevzal na vědomí převratné důsledky Vítězného

února a jeho revoluční proměny. Trval 16 dní a vystoupilo v něm 16 divadelních souborů. Poprvé byly zavedeny diskuse po představení, které vedl profesor A. M. Brousil a které trvaly někdy až do sedmé hodiny ráno. Vítězem se stal hronovský soubor s hrou A. P. Čechova „Strýček Váňa“, společně s div. souborem z Pov. Bystrice s hrou N. V. Gogola „Ženba“. Obě představení se hrála i na Divadelní „Žatvě“ v Praze. Při tomto ročníku přestala být ÚMDOČ jedinou organizací a byla nahrazena ústředím lidové tvořivosti v čele s Františkem Kubrem a profesorkou Klementinou Rektorisovou. Začaly vznikat soubory ČSM a ROH. V březnu 1948 je sloučila dělnická divadelní scéna v Hronově s ochotnickou scénou Jiráskova divadla.

DĚLNÍKA MUSÍ HRÁT DĚLNÍCI!

XIX. „Jiráskův Hronov“ se již uskutečnil pod záštitou Ústředí lidové tvořivosti. Zúčastnily se ho soubory ROH a ČSM, Matice slovenské, armádní kolektivy, Sokolové, hasiči a loutkáři. Měla to být manifestace českých a slovenských souborů. Součástí přehlídky byly veřejné diskuse. Poprvé byly zřízeny patronáty hronovských závodů nad hostujícími soubory. Uskutečnilo se 16 denní školení ochotníků. Vedle večerních představení v Jiráskově divadle účinkovaly na hronovském náměstí soubory estrádní, pěvecké, taneční. Absolutním vítězem Hronova se stala inscenace souboru ze Štenberka s Káňovou hrou „Parta brusíče Karhana“, protože naplňovala dogmatický požadavek, aby dělníci hráli dělníky.

borů. Soběslavským plánem byl uskutečněn násilný převod všech divadelních spolků ke společenským organizacím. Hronov se konal pod heslem Spojujeme revoluční tradice s revolučním dneškem. Účinkovalo 17 souborů. V roce 1950 bylo Jiráskovo divadlo předáno závodnímu klubu Mistra Aloise Jiráska v Hronově.

A pak už se řadily Hronovy za sebou, každý byl jiný, každý měl jinou tvář, jiné poučení i jinou atmosféru. Jedno měly společné: velikou lásku a nadšení k ochotnickému divadlu a Jiráskovým Hronovům. Byly to Hronovy pro ně a tedy jejich. Jiráskovo divadlo bylo pro ně ochotnickým národním divadlem, divadlem plným lásky, obrazem ochotnického tvoření, místem poučení a inspirací.

XXI. ročník byl významný tím, že na něm bylo uvedeno 6 Jiráskových her, z toho tři „Janové“: „Jan Hus“, „Jan Roháč“, „Jan Žižka“.

XXII. ročník se stal obětí falešných iluzí o myšlení českých ochotníků. Pořadatelé vybrali hry, určili repertoár a vybrané hry svěřili k nastudování vybraným a doporučeným souborům, které pak soutěžily o účast na Hronově. Přesto, že vybraným souborům se dostalo maximální finanční i metodické pomoci, skončil experiment neúspěchem. XXIII. „Jiráskův Hronov“ měl

Divadelní soubor z Mělníka se v roce 1941 představil s hrou V. Dyka Ondřej a drak a ze svého zájezdu do Hronova vydal brožuru Pouť do Hronova.

ZÁKLADEM IDEOVÉ SMĚRNICE

XX. „Jiráskův Hronov“ byl poznamenán soutěží aktivity, která byla jednoletá a která předcházela XX. JH. Základem této soutěže byly ideové směrnice, budovatelské úsilí, zlepšovateľské metody, socialistický charakter, vztah k práci. Soutěže se zúčastnilo necelých 30 procent sou-

být ukázkou metodické pomoci krajských a okresních osvětových domů LUT, které se ustavily.

XXIV. ročník byl zajímavější hlavně proto, že na něm byla uvedena vynikající inscenace souboru neslyšících z Prahy - pantomimicky zpracovaná Macháčkova hra „Ženichové“. Bylo to čistokrevné a v Hronově nevidané divadlo, napsal Jiří Beneš.

XXV. „Jiráskův Hronov“ přinesl úspěch souboru VŽKG z Ostravy,

Alois Jirásek: Jan Roháč - Divadelní soubor SZK MAJ Hronov - režie J. Vavříčka - v rolích krále Zikmunda Luboš Červený, Jana Roháče Miloš Fendrych.
Foto: Jiří Glůck

který uvedl hru M. Stehlíka „Nositel řádu“. Československá televize pořídila záznam tohoto představení jako svědectví, jak režírovat dobrou současnou hru.

XXVI. ročník vykázal mnohem vyšší inscenační úroveň než předešlé přehlídky. Příčinil se o to osobitý výklad hry Karla Čapka „Loupežník“, kterou uvedlo Divadelní studio z Třebíče. Vysokou úroveň měla i inscenace Ibsenovy „Nory“ v provedení hornického divadla z Radnic. Obě představení přinesla vynikající výkony a znaky vysoké jevištní kultury. K nim se se ctí zařadily další dvě inscenace M. Gorkého „Děti slunce“ v provedení ochotníků z Kojetína a Jiráskova hra „Emigrant“ hronovského divadelního souboru. Celý Hronov se vyznačoval velkou návštěvností. Na každý den bylo hlášeno 1000 účastníků a byl to první Hronov, na kterém musely soubory hrát i třetí noční představení, a to mělo divadlo tenkrát 620 míst. Přijelo 30 novinářů, profesionální divadelníci, dramatici.

XXVIII. ročník přiměl Jiřího Beneše k tomu, že napsal, že i v nejvyspělejších souborech se projevuje mnoho konvence. Vedlo ho to k tomu, že výběr her byl složen z her po léta běžných na všech profesionálních jevištích. Přehlídka byla rozčarováním a vyvolala v diskusích otázky, v čem hledat společenský i umělecký smysl Jiráskových Hronovů.

XXVIII. ročník dal odpověď na otázku z minulého ročníku především vystoupením mladých souborů „Máje“ z Prahy a Rumburka. Úspěch tohoto Hronova byl ještě zvýrazněn vyznamenáním V. Truhlíkové - mladé představitelky „Anny Frankové“ z vítězné inscenace souboru ze Svitav. Na tomto Hronově vyvrcholila soutěž v divadle pro mládež, v malých jevištních formách a celovečerních hrách. Čtyřleté soutěžení bylo ukončeno a další Hronovy byly koncipovány jako přehlídky. Uměleckým zážitkem byla výstava obrazů hronovského rodáka Josefa Čapka k jeho nedožitým sedmdesátinám.

XXIX. „Jiráskův Hronov“ byl tedy přehlídkou a také přelomem mezi starým a moderním pojetím divadla. Objevily se snahy o nové vidění divadla. Bylo to zřejmě nejen mezi jednotlivými inscenacemi, ale hlavně uvnitř těchto inscenací - napsala kritika - některé byly bohaté na uměleckou fantazii, na úspěšné hledání poezie a pracovaly s uměleckou zkratkou. Festival se odehrával v Hronově, Náchodě a ve Žďárkách. Na závěr festivalu bylo zařazeno profesionální Realistické divadlo z Prahy s inscenací Jiráskovy „Filozofské historie“. Bylo zde školení režisérů a jednotlivé kraje měly své diskusní kroužky.

PARLAMENT NAŠEHO OCHOTNICTVA

XXX. „Jiráskův Hronov“ se konal ve znamení požadavků na sou-

časnou hru, které se měly stát obrazem současného stavu ochotníků. Program byl pestrý a žánrově bohatý. Vedle celovečerních her a divadelní poezie byly zde i malé formy. V protikladné dramaturgii byla objeveným činem hra W. Borchta „Venku přede dveřmi“, kterou uvedl soubor „Medika“ z Plzně. Celkem účinkovalo 19 souborů a mimo to Východočeské divadlo z Pardubic a DVÚ z Hradce Králové. O tomto Hronově napsala prof. Klementina Rektorisová, že „Jiráskovy Hronovy“ se staly nejmasovější lidovou školou divadelního umění na světě a profesor A. M. Brousil, že hronovské semináře zavazují a vyrostly v

Další několik ročníků bylo ve znamení mládí, které vtrhlo do Hronova, zaplnilo hlediště i jeviště. Tento příliv mladých lidí je zárukou další a stejně slavné budoucnosti Jiráskových Hronovů. Mladí přinesli do Hronova nové vidění světa, jejich divadelní poetika vzrušuje a zneklidňuje a jak říkal F. X. Šalda, je z ní cítit horké vanutí dneška. Většina divadelních souborů

Tři nezapomenutelní: ing. Jan Mach, Josef Lamka a Josef Najman v Jiráskově Panu Johanesovi v roce 1955.

parlament našeho ochotnictva.

XXXI. „Jiráskův Hronov“ byl ve znamení Jiráskova „Jana Roháče“ v provedení hradeckých souborů. Provokativní a moderní inscenace byla dokladem, že Jiráskovo dílo je stále živé a má nám stále co dát. Nadprůměrným představením byla inscenace Gottwaldova s hrou G. Figueireida „Liška a hrozný“.

XXXII. ročník se konal v době přícházejícího kabaretu a přinesl úspěch hlavně broumovskému poeticko-politickému „Kladivadu“ pod vedením Pavla Fialy, který vedl svou „generační“ polemiku velmi ostře a nebál se užitečně provokovat.

XXXIII. „Jiráskův Hronov“ se vyznačoval tím, že na něm byla založena nová tradice diskusních klubů, které jako neúspěšnější forma školení trvají v různých obměnách dodnes.

usiluje o kvalitu, kterou nelze spatřovat jen v okruhu tradičního divadla.

XXXIV. ročník JH přiváží do Hronova první absurdní hru Václava Havla „Zahradní slavnost“ v podání divadelního souboru Julia Zeyera z Českých Budějovic, Renčovu hru „Tom Sawyer od řeky Mississippi“ s vynikajícím výkonem H. Maciuchové.

XXXV. „Jiráskův Hronov“ byl ve znamení nástupu absurdního divadla. Skřivanů, kteří přijeli s hrou S. Mrožka „Na širém moři“ a „Mučednictvím“ Petra Oheya. Neobvyklá divadelní poetika rozdělila Hronov na dva tábory. Vyvolala nadšení i nesouhlas. Mladí členové diskusních klubů přijali hru bez výhrad. Snažili se vniknout do podstaty hry,

která vykládá svět prostřednictvím parabol. Podobná rozpornost provázela hodnocení Hoffmanovy grotesky „Starosta Českobudějovického souboru“. Hostem Hronova byl mladý švédský soubor, který využil návštěvy Hronova k několikadennímu školení svých členů pod vedením našich lektorů. Sehráli také vlastní představení „Samota“. Systematická péče o hereckou výchovu byla přenesena do veřejných diskusí, na kterých přednášel o herecké tvorbě Dr. Milan Obst a ukázky herecké práce předváděli posluchači DAMU z Prahy. Zajímavá a nová byla i forma patronátní péče, kterou převzaly okresy VČ kraje nad jednotlivými dny XXXV. Jiráskova Hronova.

V následujících ročnících „Jiráskových Hronovů“ nás seznámili ochotníci z Bratislavy s úspěšnými „Sachsovy dramatickými hříčkami“ ve Vajdičkově režii, stejně tak jako s „Mandragorou“ a s hereckým výkonem Josefa Bednárika. Zkoušku z absurdního divadla složil soubor z Nymburka textem „Kdo se bojí Virginie Woolfové“. Smočkovo „Bludiště“ a „Podivné odpoledne“ Dr. Zvonka Burkeho přivezli ochotníci z Ostravy. Setkání s divadelní poetikou epického divadla Bertolda Brechta, která od pozorování světa dospívá k jeho poznání a přeměně, nám umožnily soubory z Loun a Svitav.

O tom, že Hronov přestal být záležitostí jenom našeho státu a že jeho věhlas pronikl do zahraničí, svědčí účast zahraničních delegátů, kteří se účastní programů Hronova i práce v diskusních klubech. Delegáty z ciziny udivuje, že tak malé město vybudovalo tak velké divadlo, že je v něm stále plno, obdivují formu otevřených diskusí, a hlavně je fascinuje osobitá divadelní atmosféra a divadelní prostředí. Tvrdí, že Hronov je divadlu zakletý. Zástupce Švédska pan Bergvin prohlašoval, že Hronov je jeho druhý domov. Na jevišti Jiráskova divadla vystoupily soubory ze Švédska, Anglie, Maďarska, Polska, Sovětského svazu, Rumunska, Bulharska a Itálie. Ochotnický soubor NDR hostoval v Hronově v r. 1957 s Brechtovou hrou „Výjimky a pravidlo“.

Na „Jiráskově Hronově“ v roce 1968 byl založen „Kruh přátel Jiráskova Hronova“. Soustředí se všechny ty, kteří mají Hronov nejraději. Jsou to účastníci z Čech i ze Slovenska. Jsou mezi nimi i takoví, kteří byli na hronovské přehlídce 30x, 40x a dokonce i 50 i 55x. Na jejich počest se pálí každoročně „oheň přátelství“, organizují se výlety do okolí, přednášky i besedy. Bez jakékoliv propagace přerostl jejich počet 280 členů. Na Jiráskově Hronově v roce 1969 byl ustaven Svaz českých divadelních ochotníků, který se od té doby pravidelně účastní příprav každého Jiráskova Hronova.

Jiráskův Hronov v roce 1974 byl významný založením „Klubu mladých divadelníků“ z iniciativy „Kruhu přátel Jiráskova Hronova“. Proto také prvními lektory tohoto klubu byli Jindra Delongová a Dr. Zdeněk Kókta. Klub mladých má každoročně své studio ve Velkém Dřevíči. S velkým zaujetím zde pracují mladí na základech herecké práce, učí se rozvíjet hereckou fantazii a představivost. Pod vedením profesionálních režisérů je v nich rozvíjena vnímavost citlivého diváka a umění chápat umělecké dílo. Na dřevíčském jevišti se představily mladé soubory s netradičními představeními. Soubor „Lucerna“ z Prahy předvedl „Baladu pro banditu“, divadlo z Českých Budějovic Arbuzovu „Irutskou historii“.

Jiří Beněš, věrný Hronovan, zastávající umělecké hodnoty a čistoty divadelních Hronovů.

STÁLE VÝRAZNĚJŠÍ EXPERIMENTY

V údobí 1971 - 1980 dostávala divadelní činnost postupně jinou tvářnost, nastalo hledání vlastního svébytného tvaru zaměřeného více na diváka a do jeho blízkosti. Projevila se těsnější spolupráce s profesionály a tím nastalo i zkvalitnění hereckého projevu, dramaturgie se stala pružnější a osobitější. Během těch 10 let mezi 40. a 50. „Jiráskovým Hronovem“ začalo se vyvíjet úsilí o různé pracovní postupy, hledání různých typů divadelní práce, hledání větší divadelnosti, zajímavé studiové práce zaměřené na diváka.

Soubory začaly opouštět kukátkový prostor, vznikala divadla autorská, divadla arénového charakteru, která umožňovala přenést herecké jednání do blízkosti diváka. Byly to experimenty, které se začaly objevovat nejprve řidčeji, později výrazněji. Objevovaly se nejen na Hronovech, ale i na „Šrámkově Písku“, „FEMADU“ v Poděbradech i na krajských přehlídkách. V těch letech byla na Hronovech řada prepisů klasického dědictví, tlumočených moderním jazykem a majících vyjádřit pocity současné generace. V údobí těchto 10 let se na hronovském jevišti objevovaly takové inscenace jako Gogolovy „Mrtvé duše“ od slovenských ochotníků ze Zelenče, „Konec vše napraví“ od Shakespeara, příběh „Nikoly Šuhaje“, Ostrovského „Les“ v nastudování souboru z Púchova, Klíperova hra „Každý něco pro vlast“ v nastudování českobudějovických ochotníků, Brechtův „Pan Puntila a jeho služebník Matti“, olomoucký „Princ chudšas“ od M. Twaina, Orkenyho „Kočíci hra“ Kroměřížských, „Najdůch Jonáše Záborského“ souboru z Brezna a mnoho dalších inscenací, které přispěly svým uměním k novým uměleckým záměrům a perspektivám ochotnického divadla.

PADESÁTÝ MĚL VYDAT SVĚDECTVÍ

Slavnostní padesátý „Jiráskův Hronov“ měl vydat svědectví, jaké jsou vývojové ambice a perspektivy i umělecké usilování. Dramaturgie byla velmi pestrá a cílevědomá. Měla sloužit ke konfrontaci tvůrčího procesu, ukázat jak velké pochopení a porozumění má každý soubor pro

vybraný text. Všechna představení demonstrovala veliký zápal pro divadlo, nadšení, které se přenášelo do hlediště. Zdálo se nám, že právě 50. „Jiráskův Hronov“ svým slavnostním pracovním charakterem souzní a je vnitřně spjat s divadelní tradicí a zrcadlí usilování i umělecké tendence ochotnického hnutí i jeho uměleckou budoucnost. Ve svém celku představoval 50. „Jiráskův Hronov“ mladistvý proud ochotnického divadla, které ve svém elánu se může někdy mýlit, ale dává Hronovům hlubší umělecký i společenský smysl, který zabráni stereotypu, pohodlí a stagnaci. Jubilejní 50. „Jiráskův Hronov“ přinesl mnohá poučení. Mezi jinými i to, že Hronov nezplní, n. zestárne, protože se neuzavírá žádnému proudu. Byla tu divadla klasická, divadla poezie, poeticko-satirické kabarety, divadla absurdní, divadla arénová, autorská a ostatní. Síla a životnost dalších Hronovů je v tom, že se tu střetávají

různé názory, myšlenky, hledají se nová divadelní vyznání, inscenace, které výrazně oslovují diváka a promlouvají k němu jeho jazykem. Kouzlu Hronova nepodléhají jen starí pamětníci, ale i lidé mladí, kteří se vrací do Hronova každým rokem znovu, jako se vrací ptáci k rodnému hnízdu.

STÁLE ŽIVÁ TRADICE

Zjednodušené a krátké ohlédnutí za tradicí Jiráskových Hronovů nechce být zkratkou z archivu ani opsáním historických dokumentů, to je záležitost vzdělaných historiků, kteří pravdivě zhodnotí význam Jiráskových Hronovů v kontextu české a slovenské kultury. Je více zamyšlením nad tím, jaké to byly kořeny a kde byl začátek důstojného díla těch, kteří s vírou v srdci, s vel-

Hronovský divadelní soubor! Tvrdohlavá žena (horní snímek) a Pan Johanes (dolní snímek).

kou odvahou a obětí položili základy k smysluplné hronovské divadelní tradici, která je stále živá, stále se obnovuje a která nám má stále co potřebného říci a dáti.

NÁVRAT K PRAMENŮM ŽIVÉ VODY

A právě uprostřed nových proměn, nových nadějí se nám jeví v novém světle a dvojnásobně vzrušuje v době, kterou jsme nazvali revolucí hlav i srdcí. V době, kdy se rozezněly a obnovily naše duchovní a mravní hodnoty, které po staletí formovaly náš národ a které jakoby zasuté

v tajnosti uvnitř našeho myšlení dovedly rozvrátit i něco tak obłudného jako byla policejní diktatura. Tento návrat „k pramenům živé vody“ by neměl zůstat bez vlivu na příští vývoj Jiráskových Hronovů. Měly by nalézt své přední místo v kontextu příštího kulturního vývoje, s vědomím, že šedesát „Jiráskových Hronovů“ jsou dějiny českých a slovenských ochotníků. A také to, že v ulicích našich měst se při krásné revoluci skandovalo „ať žijou herci“.

Je mnoho toho, co můžeme z minulých Hronovů jako odkaz a dědictví přijmout.

Z posledních let by nás měla inspirovat nová divadelní poetika, nové vidění lidských a společenských problémů, které společně žijeme, které nás společně pálí a znepokojují. V posledním desetiletí přináší většina souborů do Hronova své vlastní téma, volí vlastní výrazovou cestu a upřímně se zpovídá ze svých životních pocitů a touhy vytvářet na jevišti nové a moderní podobenství světa. Vyjádřením lidského a mravní-

ho postoje jejich tvůrců. Svědectví vydalo celé tak zvané normalizační období sedmdesátých a osmdesátých let, kdy prozíraví amatérští divadelníci unikali bdělým očím cenzury a kontrolních orgánů. V zorném poli většiny ochotníků se objevily otázky introspekce, hry jinotajů a náznaků, originálních a důvtipných dohovorů s publikem. Zajímavým dokladem těchto úspěšně naplňovaných záměrů a tendencí je několik večerů padesátého devátého „Jiráskova Hronova“. Pražský soubor „Jelo“ presentoval takto pod názvem „Proměna“ jevištní podobu Kafkovy Povídky. Českolipský soubor se chopil jedné z bezpočetných možností dramatizace Bulgakovovy filosofické novely „Mistr a Markéta“. Zcela podle zákonů absurdního divadla vyznělo představení Majakovského „Horké lázně“, s nímž se představil soubor z Blanska. Inscenace vyjadřující procitající celonárodní touhu po odbykrokratizování života a po skutečné demokracii sklídilo nejen nadšení diváků, ale i krajní nelibost vedoucího tajemníka KV KSČ, který nejen, že opustil o přestávce představení, ale v říjnu 1989 na zasedání ÚV KSČ rezolutně žádal zákaz vstupu podobných kulturních „iniciativ“ do Východočeského kraje. O několik týdnů poté však přišel 17. listopad se zásahem červených baretů, ale také počátek jejich pádu a otevření nových možností „divadlu světa“ i „světu divadla“!

„Umění, jak napsal básník, nás učí zpívat radostné písně a věnit se věnci, i když plujeme na rozbité lodi.“ Něžná listopadová revoluce vše změnila, v radost a milost proměnila. Můžeme proto teď plout na nové, pevné lodi, která míří do svobodného světa, světa nadějí, vysněných snů a přání a po 48 let utajovaných představ, k jubilejnímu 60. Jiráskovu Hronovu.

Jednou z nejvýraznějších osobností ochotnického divadla (a nejen v Hronově) byla paní Vilča Stelcigová, kterou zachycuje snímek Pavla Rejtara v roli Babičky v Jiráskově Lucerně při festivalu her A. Jiráška v roce 1980. Její partnerkou - Haničkou byla Renata Lelková.